

train a specialist, who is able to combine technological novelty with traditional training system at preschool educational institutions. Multimedia training tools are a part of a child's life; they are of great importance in educational process intensification and in motivation to learning. Modern educators use the only multimedia tool, a computer. However, future preschool teachers should know how to apply other tools. Multimedia training tools make it possible to organize preschool child's independent work, to control his/her actions. Moreover, child's interest in learning is increasing, as long as the same material can be represented in different ways. Any material is perceived better, if more analyzers are involved. Multimedia training tools allow preschool teachers to affect different sense organs. Making a child involved in a game and providing didactic aid in the form of educational material with pictures and diagrams, the teacher can control his/her actions because the child is interested. It was concluded that training preschool teachers to apply multimedia in their work is at early stage of its development. Some training courses emerge (for example, "Computer-aided technologies in working with children"), which will make teachers able to use technical training tools. Thus, training future teachers to apply multimedia training tools in modern conditions is becoming more and more effective and in future will be able to meet the needs of information-oriented society.

Keywords: multimedia, training tools, computer, training, training future preschool teachers, preschool child, preschool educational institution.

Подано до редакції 28.08.2015

УДК 378.14:373.211.24

Ольга Іванівна Падалка,
старший викладач кафедри педагогіки і психології
(дошкільної та корекційної),
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. С. Бандери, 12, м. Рівне, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розглянуто проблему професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, висвітлено особливості формування пріоритетних педагогічних цінностей у процесі професійно-педагогічної підготовки майбутнього вихователя, виокремлено та описано пріоритетні педагогічні цінності вихователів.

Ключові слова: цінності, пріоритетні педагогічні цінності, майбутній вихователь.

Постановка проблеми. Формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів є одним із найважливіших способів вирішення цього завдання. У цьому контексті ми поділяємо думку Г. Шмелькової стосовно того, що, незважаючи на природні досягнення освіти, які забезпечує нова соціополітична система, у масовому вимірі освіта стала менш якісною, а переважна більшість випускників вищих навчальних закладів не конкурентоспроможна на європейському ринку праці [4].

Удосконалення національної системи освіти в Україні передбачає новий підхід до педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, здатних до ствердження цінностей людського життя, виховання та навчання, педагогічної діяльності в цілому.

Важливо зрозуміти, що в центрі будь-якої педагогічної системи завжди перебуває людина – студент, який постає не тільки об'єктом цілеспрямованого педагогічного впливу, але й суб'єктом свого становлення як гармонійно розвиненої особистості. Застосуван-

ня принципу гуманізації освіти змушує викладачів вищої школи розглядати педагогічну діяльність як процес цілеспрямованої активної взаємодії зі студентами, метою якого є становлення останніх як особистостей і професіоналів. Для цього освіта має прищеплювати майбутнім фахівцям педагогічні цінності [2].

Процес формування пріоритетних педагогічних цінностей соціальний за своєю природою, тісно пов'язаний із характером діяльності, опосередкований спілкуванням індивіда з індивідом (у різних сферах, із реалізацією різних ролей, статусних взаємин, функцій тощо), відображає смисложиттєву активність особистості. Окремі цінності людина усвідомлює і сприймає об'єктивно, але надає їхньому змістові різного значення відповідно до певного контексту. Зміст і цілі підготовки молодого фахівця залежать від того, які саме педагогічні цінності увійдуть до його свідомості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготовка майбутніх вихователів досліджена багатьма науковцями, а саме: Т. Сологуб вивчала проблему підготовки майбутніх вихователів до професійної дія-

льності, Л. Плетеницька займалася підготовкою студентів до народознавчої роботи в дошкільному закладі, Т. Котик досліджувала питання формування професійно-мовленнєвої готовності фахівців дошкільної освіти, О. Єрмакова, Т. Книш займалися проблемою підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності у сфері валеологічного виховання дошкільників, Е. Бахіча досліджувала готовність вихователя до професійної діяльності в полікультурному середовищі, Л. Кідіна вивчала процес формування професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі педагогічної практики, О. Максимова опрацювала особливості підготовки майбутнього вихователя до створення ситуації успіху в ігровій діяльності дошкільників, О. Богінч досліджувала основи професійної підготовки майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої діяльності і це перелік далеко не всіх досліджень у галузі підготовки майбутнього вихователя. Однак формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів не було предметом наукових досліджень.

Мета дослідження – виокремити пріоритетні педагогічні цінності майбутніх вихователів і здійснити аналіз особливостей їх формування у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цінності – це сукупність суспільних і особистих смислів, які мають здатність викликати в людини емоційні переживання. Саме останні допомагають закріпленню пріоритетних педагогічних цінностей у студентів. Закріплені педагогічні цінності формують складну й суперечну систему. Рівень цієї системи дозволяє обґрунтувати кожному студентові власні уявлення про світ педагогічної праці та свого місця в ньому.

Готовність майбутнього вихователя до здійснення виховання відповідно до цінностей можна визначити як відкриту системну якість особистості педагога, що вирізняється усвідомленими цінностями, представленими гуманістичною професійною спрямованістю, стійким інтересом до активізації процесу особистісного розвитку дитини, комплексом теоретичних і прикладних знань щодо сутності й структури процесу особистісно орієнтованого виховного впливу, вмінь проектування та реалізації виховних заходів для успішного аксіологічного, інтелектуального, естетичного, фізичного розвитку вихованців. Слід зазначити, що вибір системи цінностей є індивідуальним. Так, основоположник аксіології М. Шелер зазначав, що у кожній особистості є основна «ціннісна формула», відповідно до якої відбувається ціннісний вибір [3].

У період навчання студентів у педагогічному вищому навчальному закладі формуються моральні принципи майбутнього вихователя, змінюється їхня ціннісна система, яка встановлює подальшу поведінку і спрямованість особистості. Як вказує Б. Ананьєв, характерною рисою юнацького віку є підвищення інтересу до цінностей, їх усвідомлення та переживання.

Через це юнацький вік є найбільш сприятливим для ефективного формування пріоритетних цінностей.

Ми вважаємо, що у професії вихователя цінності конкретизуються. Кожен майбутній вихователь визначає, які характеристики педагогічної діяльності він вважає найбільш важливими, які можливості для самореалізації вбачає в майбутній професії. Цінності педагогічної діяльності учені пов'язують із можливістю задоволення матеріальних, духовних потреб педагога і на основі цієї єдності класифікують їх у такий спосіб: цінності, що сприяють утвердженню вихователя в суспільстві; цінності, що впливають на розвиток комунікативної культури; цінності, що ведуть до самовдосконалення; цінності самовираження; цінності, пов'язані з утилітарно-прагматичними запитам.

Пріоритетними педагогічними цінностями є ті, що пов'язані з усвідомленням об'єктивної потреби та значущості для суспільства професії вихователя. Виокремлюючи пріоритетні педагогічні цінності майбутніх вихователів, ми спиралися на основні пріоритетні напрямки роботи дошкільних навчальних закладів та анкетування вже працюючих вихователів. Аналіз цих пріоритетних напрямків роботи дошкільних навчальних закладів та анкетування дав нам можливість виокремити пріоритетні педагогічні цінності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, тобто ті педагогічні цінності, які мають переважне право у спрямуванні педагогічної діяльності вихователя, а саме: дитина, знання, гуманність, саморозвиток, творчість, комунікативність (рис 1.).

Однією з найголовніших пріоритетних педагогічних цінностей є дитина, така цінність у майбутнього вихователя проявляється в любові до вихованців, у повазі до них, у прагненні зробити їх центром життя.

Значення такої пріоритетної педагогічної цінності як знання полягає в тому, що вихователь для вихованців виступає в ролі джерела знань різнобічної інформації. Для цього самому вихователю необхідно бути компетентним у всіх сферах знань.

Комунікативність пов'язана із впливом авторитету вихователя на вихованців, вона включає в себе прояв любові до дітей, інтерес до них, що в поєднанні характеризує гуманні взаємини вихователя з дітьми.

Творчість проявляється в самореалізації творчого потенціалу вихователя, його індивідуальній неповторності та здібності до самостійного пошуку.

Саморозвиток реалізується в майбутнього вихователя у прагненні до самореалізації та саморозвитку, така цінність є цінністю особистісного зростання.

Гуманність характеризує вихователя як гармонійно врівноважену, високо моральну особистість.

Процес присвоєння цінностей, деякою мірою залежить від рівня сформованості професійної свідомості. Професійна свідомість вихователя виконує складну регулятивну функцію: структурує навколо єдиного особистісного «ядра» все різноманіття засвоєних і виконаних способів навчальної, методичної, виховної, науково-педагогічної, суспільно-педагогічної діяльності. Присвоєння цінностей визначається багатством

особистості педагога, загальною і професійною культурою, педагогічною компетентністю, досвідом роботи, розвиненим педагогічним і науковим мисленням, наявністю власної педагогічної системи й у такий

спосіб відображає внутрішній світ, утворюючи систему ціннісних орієнтацій.

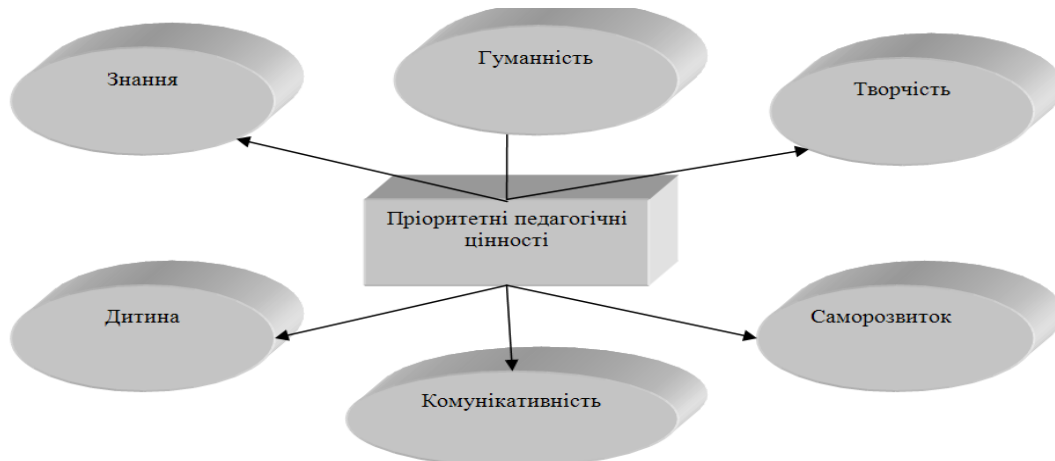

Рис. 1 Пріоритетні педагогічні цінності майбутніх вихователів

Зміна соціальних умов життя та розвиток потреб суспільства й особистості детермінують зміну педагогічних цінностей. Посилення демократичних тенденцій призвело до розвитку нетрадиційних форм і методів навчання. Суб'єктивне ж сприйняття і привласнення педагогічних цінностей визначаються багатством особистості педагога, спрямованістю його професійної діяльності [1].

На сучасному етапі ми простежуємо постійне зростання інтересу, особливо у студентства, не просто отримати диплом про вищу освіту та здобути знання, які сприяють зростанню матеріального добробуту людини, а й знайти місце моральним, матеріальним та духовним цінностям у їхньому житті. У таких умовах особливо актуальною стає проблема формування у студентів пріоритетних цінностей, які мають первинне значення для формування ціннісної системи майбутніх педагогів у період їхньої професійної підготовки, яка характеризується значними внутрішніми змінами, що визначають подальшу поведінку людини.

Під сформованістю пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів ми розуміємо систему інтегративних утворень особистості, яка залежно від рівня засвоєння загальноприйнятих цінностей, професійних знань, умінь і навичок, керує вибором та ставленням до різних видів педагогічної діяльності. Пріоритетні педагогічні цінності майбутнього вихователя є комплексом різних видів професійних цінностей педагога, що за сприятливих умов дозволяють успішно здійснювати професійну діяльність.

Педагогічні цінності майбутнього фахівця дошкільної освіти зумовлюють вибірковість поведінки не лише в мотивації суб'єкта, але й визначають його ціннісне ставлення до обраної професії. Формування педагогічних цінностей у майбутніх вихователів проходить у декілька етапів, які кожен студент проходить по-своєму. Суттєвим є те, що на кожному етапі в май-

бутніх вихователів виробляються певні уявлення про пріоритетні цінності педагога.

Етап діагностики рівнів сформованості педагогічних цінностей пов'язаний із виявленням початкового рівня сформованості цілісної системи цінностей майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу та його педагогічних ціннісних орієнтацій. Він здійснюється в процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу, починаючи з першого курсу навчання.

Етап присвоєння педагогічних цінностей збагачує уявлення про цілі, сутність і спрямованість сучасного педагогічного процесу та цінності професії. Із позицій доміантної професійної цінності – особистості дитини – майбутній вихователь аналізує власну професійну підготовку й окреслює шляхи подальшого професійного становлення.

Етап трансформації педагогічних цінностей передбачає організацію педагогічної діяльності на практичних, семінарських заняттях і виробничій (педагогічній) практиці в дошкільному навчальному закладі з науково-теоретичних позицій, на основі зміни, переоцінки системи педагогічних цінностей і ціннісних орієнтацій.

Етап проектування педагогічних цінностей, зосереджений на формуванні здатності майбутніх вихователів бачити себе в майбутній професійній діяльності, знаходити вихід із будь-якої педагогічної ситуації, включає самодіагностику педагогічних цінностей.

Слід зауважити, що процес формування пріоритетних педагогічних цінностей майбутнього вихователя є складним, динамічним і багатогранним, кінцевий результат його – досконалий рівень сформованості пріоритетних педагогічних цінностей, а також проміжні результати: сформованість професійної позиції, професійної компетентності, педагогічної етики, педагогічної майстерності. Саме для цього у підготовку спеціалістів дошкільної освіти слід включити спецу-

рси та спецсемінари, на яких будуть реалізовуватись завдання гуманістичного та аксіологічного виховання.

Висновки та перспективи подальших розробок. 1. Місце педагогічних цінностей у структурі особистості вихователя визначається значущістю професійної діяльності для майбутнього фахівця, а найважливішими педагогічними цінностями є ті, що пов'язані з усвідомленням об'єктивної потреби та значущості для суспільства професії вихователя. 2. Навчально-виховний процес у вищому навчальному

закладі повинен спрямовуватися на формування ціннісної сфери майбутніх педагогів.

Подальше дослідження планується проводити у напрямі вивчення питання форм і методів формування педагогічних цінностей у майбутніх вихователів у системі ступеневої педагогічної освіти; місця формування пріоритетних педагогічних цінностей у самореалізації особистості майбутнього педагога; індивідуального підходу до студентів у процесі формування пріоритетних педагогічних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Линенко А. Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності / А. Ф. Линенко // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 125-132.

2. Поніманська Т. І. Мотиваційно-ціннісна готовність педагога до гуманістичного виховання дітей / Т. І. Поніманська // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія. – Ялта : КГУ, 2003. – Вип. 5. – С. 232-236.

REFERENCES

1. Lynenko, A. F. (1995). *Gotovnist maibutnix uchiteliv do pedahohichnoi diialnosti* [Readiness of future teachers to pedagogical activity]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogy and psychology, 1*, 125-132 [in Ukrainian].

2. Ponimanska, T. I. (2003). *Motyvatsiino-tsinnisna gotovnist pedahoha do humanistychnoho vykhovannia ditei* [Motivational and value readiness of teacher to humanistic education of children]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity – Problems of modern pedagogical education, 5*, 232-236 [in Ukrainian].

3. Шелер М. Избранные произведения / М. Шелер. – М. : Изд-во «Гнозис», 1994. – 490с.

4. Шмелькова Г. М. Болонський процес – структурна модернізація вищої освіти України / Г. М. Шмелькова // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. конф. – К. – Запоріжжя, 2006. – Вип. 36. – С. 30-37.

3. Sheler, M. (1994). *Izbrannye proizvedeniya* [Selected works]. Moscow: Izdatelstvo "Gnozis" [in Russian].

4. Shmelkova, H. M. (2006). *Bolonskiy protses – strukturna modernizatsiia vishchoi osvity Ukrainy* [Bologna process is structural modernization of higher education of Ukraine]. *Pedahohika i psykholohiia formuvannia tvorchoi osobystosti: problemy i poshuky – Pedagogy and psychology of forming creative personality: problems and research: Proceedings of scientific and practical conference. (Vols. 36). (pp. 30-37). Zaporizhzhia* [in Ukrainian].

Ольга Ивановна Падалка,

*старший преподаватель кафедры педагогики и психологии (дошкольной и коррекционной),
Ровенский государственный гуманитарный университет,
ул. С. Бандеры, 12, г. Ровно, Украина*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРИОРИТЕТНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ВОСПИТАТЕЛЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

В работе осуществлен научный анализ и теоретически обоснованы методологические и психолого-педагогические принципы формирования приоритетных педагогических ценностей будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений. Рассмотрена проблема педагогической аксиологии и профессиональной подготовки будущих специалистов дошкольного образования, отражены особенности формирования приоритетных педагогических ценностей в процессе профессионально-педагогической подготовки будущего воспитателя дошкольного образовательного учреждения, выделены и описаны приоритетные педагогические ценности воспитателей (ребенок, знания, коммуникабельность, гуманность, творчество, саморазвитие). Проблема формирования приоритетных педагогических ценностей будущих воспитателей детского сада в процессе профессиональной подготовки приобретает в современных условиях большое значение в связи с принятием новой редакции Базового компонента дошкольного образования Украины. Проблеме ценностной сферы личности большинство исследователей рассматривает в неразрывной связи с принципами построения национальной системы воспитания и образования. Современные исследования доказывают, что учебный процесс педагогического ВУЗа направлен на развитие умственных способностей студентов, расширение их теоретических знаний и в то же время на развитие их личностной сферы. Ценностные ориентиры становятся основой, которая определяет интеллект, профессиональную направленность на протяжении всей жизни, направляют профессиональную деятельность и личностное поведение, ценности составляют основу осознанной жизнедеятельности человека. Педагогические ценности представляют собой систему образовательных средств, социальных норм, педагогического инструментария, который предопределяет полноценную передачу образовательных ценностей каждому будущему педагогу. Процесс формирования приоритетных педагогических ценностей будущего воспитателя является сложным, динамиче-

ским и многогранным процессом. Представлены этапы формирования педагогических ценностей (этап диагностики уровней сформированности педагогических ценностей, этап присвоения педагогических ценностей, этап трансформации педагогических ценностей, этап проектирования педагогических ценностей).

Ключевые слова: ценности, приоритетные педагогические ценности, будущий воспитатель.

Olha Padalka,

*senior lecturer, Department of Pedagogy and Psychology (Preschool and Special),
Rivne State Humanitarian University,
12, S. Bandery Str., Rivne, Ukraine*

THEORETICAL PRINCIPLES OF FORMING TOP-PRIORITY PEDAGOGICAL VALUES IN PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING OF PRESCHOOL TEACHERS

The article presents the scientific review and theoretical justification of methodological, psychological and pedagogical principles of forming top-priority pedagogical values of future preschool teachers. The issue of pedagogical axiology and training future preschool teachers is considered, the peculiarities of forming top-priority pedagogical values of future preschool teachers are disclosed, preschool teachers' top-priority pedagogical values (a child, knowledge, sociability, humanity, creativity, self-development) are described. The above mentioned issue is becoming more and more relevant due to adoption of the revised version of Basic component of Ukrainian preschool education. Most researchers consider the problem of personality's axiological sphere as indissolubly relating to the principles of the development of the national system of education and teaching. Modern researches prove that educational process at the university is oriented at students' intelligence development, deepening their theoretical knowledge and personality sphere development. Value orientations become the basis for intelligence, professional direction during the whole life, determine professional activity and personal behaviour; values form the basis for conscious human life. Pedagogical values are represented as the system of educational means, social norms, pedagogical tools which contribute to educational values transfer to every future teacher. Forming top-priority pedagogical values of future preschool teachers is a complicated dynamic process. The stages of pedagogical values formation are represented (the stage of diagnosing the levels of pedagogical values maturity, the stage of pedagogical values acquisition, the stage of pedagogical values designing).

Keywords: values, top-priority pedagogical values, future preschool teacher.

Подано до редакції 27.08.2015